

Jokainen
koulupäivä
on
tärkeä

Aineryhmäkohtainen ryhmäyttämismateriaali

Sitouttava kouluyhteisötyö
Keski-Suomen hankepilotti

Mitä ryhmäyttäminen on?

“Ryhmään kuuluminen on tärkeä tarve. Ryhmään kuulumisella on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnin kokemukselle, oppimiselle ja jopa fyysiselle terveydelle.” - MLL (2012) [Kuulun-Välineitä-ryhmän-toiminnan-tukemiseen.pdf \(mll.fi\)](#)

- Ryhmäyttäminen on prosessi, jossa tietoisesti edistetään ryhmän jäsenten turvallisuutta, vuorovaikutustaitoja, luottamusta ja keskinäistä tuntemista.
 - Tavoitteena on luoda ryhmä, jossa jokainen voi olla oma itsensä.
 - Ryhmäytymisessä jokainen ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja yhteisestä ilmapiiristä.
 - Ryhmäytyminen vaatii aikaa ja tutustumista; yksi tutustumispäivä ei riitä, vaan ryhmän vuorovaikutusta pitää kehittää jatkuvasti ja tietoisesti pitkin lukuvuotta esimerkiksi pienillä ryhmätehtävillä, yhteisillä jutteluhetkillä ja yhteisellä tekemisellä.
 - Toimivassa ryhmässä pystytään tekemään yhdessä päätöksiä ja ratkaisemaan ongelmia.
- Ryhmäyttäminen on edellytys toimivan oppimisympäristön luomiselle.

Lähteet: Jääskeläinen, L. 2022. Ryhmä toimivaksi: Helppoja harjoituksia ryhmäyttämiseen. PS-kustannus.

Ohjaajan taskuopas, Nuorten akatemia. [Ohjaajan-taskuopas.pdf \(mahis.info\)](#),

Ryhmäyttäminen peruskoulussa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL. [Ryhmäyttäminen peruskoulussa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Mitä hyötyä ryhmäytymisestä on oppilaille?

Ryhmäytyminen

- lisää luottamusta ja turvallisuuden tunnetta
- vahvistaa yhteistyötaitoja ja osallisuuden tunnetta
- kehittää tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä ehkäisee yksin jäämistä ja kiusaamista
- edistää keskittymistä ja työrauhaa
- tukee oppimista ja lisää kouluviihtyvyyttä
- kehittää itsetuntemusta ja auttaa hyväksymään erilaisuutta
- kiinnittää koulu yhteisöön ja ennaltaehkäisee poissaoloja

Lähteet: Jääskeläinen, L. 2022. Ryhmä toimivaksi: Helppoja harjoituksia ryhmäyttämiseen. PS-kustannus
Ohjaajan taskuopas, Nuorten akatemia. [Ohjaajan-taskuopas.pdf \(mahis.info\)](#),

Ryhmäyttäminen peruskoulussa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL. [Ryhmäyttäminen peruskoulussa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Mitä hyötyä ryhmäytttämisestä on opettajalle?

Ryhmäytttäminen

- mahdollistaa opettajan ja oppilaiden välisen sekä oppilaiden keskinäisen kohtaamisen
 - auttaa opettajaa tuntemaan oppilaansa ja ryhmän sisäistä vuorovaikutusta paremmin, jolloin mahdollisiin ryhmän haasteisiin on helpompi puuttua
 - lisää oppilaiden ja opettajan välistä luottamusta
 - luo luokkaan myönteistä ilmapiiriä ja edistää työrauhaa
 - kehittää oppilaiden yhteistyötaitoja ja helpottaa erilaisten työskentelytapojen käyttämistä
 - lisää oppilaiden opiskelumotivaatiota ja innostumista
 - vahvistaa opettajan roolia ryhmänsä ohjaajana
- Opettajan työ helpottuu, työ on mielekkäämpää ja työssä jaksaa paremmin.

Lähteet: Jääskeläinen, L. 2022. Ryhmä toimivaksi: Helppoja harjoituksia ryhmäytttämiseen. PS-kustannus

Ohjaajan taskuopas, Nuorten akatemia. [Ohjaajan-taskuopas.pdf \(mahis.info\)](#),

Ryhmäytttäminen peruskoulussa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL. [Ryhmäytttäminen peruskoulussa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Ryhmän kehitysvaiheet

Lähteet:

Jääskeläinen, L. 2022. Ryhmä toimivaksi: Helppoja harjoituksia ryhmäyttämiseen. PS-kustannus.

Ryhmäilmiö. Ryhmän ohjaajan käsikirja. 2015. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. [Ryhmäilmiö \(ehyt.fi\)](http://ryhmailmiö.ehyt.fi)

MUODOSTUMIS- ELI ALKUVAIHE

- Ryhmä on varautunut ja tarkkaileva, mutta myös utelias. Kunkin jäsenen asema ryhmässä on epäselvä ja ryhmällä on vahva tarve ryhmäyttämiseen.
- Opettaja ottaa vastuun ryhmän toiminnasta ja auttaa tutustumisessa.

KUOHUNTAVAIHE

- Ryhmässä voi olla kyseenalaistamista, arvostelua sekä ristiriitoja. Ryhmän jäsenten asema on edelleen epäselvä, jolloin voi muodostua klikkejä ja kuppikuntia. Ryhmällä on vahva tarve ryhmänjohtajalle ja vuorovaikutuksen tuelle.
- Opettajan tehtävänä on pitää johtajuus itsellään, ohjata ryhmän toiminnan myönteistä kehitystä ja auttaa käsittelemään ristiriitoja.

YHTEISTYÖVAIHE

- Ryhmän vuorovaikutus on toimivaa ja ryhmässä on yhteisiä toimintatapoja. Ryhmässä on yhteenkuuluvuutta, ja ristiriitoja vältellään. Toisia kunnioitetaan.
- Opettaja voi keskittyä opettamiseen mutta ohjaa edelleen ryhmän toimintaa.

LOPETUSVAIHE

- Ryhmä on päässyt tavoitteeseensa ja toiminta päättyy. Tunteena voi olla haikeutta, surua ja kiitollisuutta.
- Opettajan rooli korostuu jälleen. Opettajan täytyy auttaa ryhmää käymään läpi keskeneräiset asiat.

Roolit ryhmässä

- Ryhmien jäsenille muodostuu aina epävirallisia rooleja, joita voi olla yksi tai useampia, ja yksittäisen ihmisen roolit voivat olla hyvinkin erilaisia eri ryhmissä.
- Rooliin saattaa myös jämähtää, ja rooleja saatetaan langettaa ryhmän jäsenille ei-toivottuna.
- Ryhmässä vallitsevia rooleja kannattaa ottaa keskustelun aiheeksi aika ajoin, jotta roolit tiedostetaan.
- Ryhmäläisille voidaan jakaa ryhmän toimintaa helpottavia ja tehtävän suorittamista edistäviä rooleja.
- Myönteiset roolit tuovat turvallisuutta ja auttavat yhteisen päämäärän saavuttamisessa.
- Kielteiset roolit luovat turvatonta ilmapiiriä, ja toisaalta ryhmän turvaton ilmapiiri vahvistaa kielteisiä rooleja.

Ryhmän toimintaa **helpottavia** rooleja:

- Rohkaisija
- Kannustaja
- Mukaan vetäjä
- Tunteiden ilmaisija
- Jännityksen laukaisija
- Erotuomari

Tehtävän suorittamista **edistäviä** rooleja:

- Aloitteentekijä
- Tietojen etsijä
- Mielenpitemen ilmaisija
- Asiantuntija
- Rakentava kriitikko
- Järjestelijä
- Ideoija
- Ajankäytön seuraaja

Tehtävän suorittamista **häiritseviä** rooleja:

- Hyökkääjä
- Jarruttaja
- Kilpailija
- Päälle puhuja
- Inttäjä
- Huomion tavoittelija
- Riidan haastaja
- Vetäytyjä
- Lyttävä kriitikko
- Kaikkitietävä

Ryhmätoiminnan periaatteita

Turvallinen ilmapiiri

- Turvallisuudella tarkoitetaan oppilaan kokemusta siitä, onko ryhmässä hyvä olla ja haluaako hän kuulua ryhmään.
- Turvallinen, toimiva ryhmä on merkityksellinen oppilaiden hyvinvoinnille.
- Turvallisessa ryhmässä jokaisella on mahdollisuus olla oma itsensä ja jokainen saa kokea olevansa arvokas.
- Ryhmässä hyväksytään erilaisia toimintatapoja ja temperamenttityylejä, ja oppilaille on tilaa olla asioista eri mieltä.
- Oppilaat uskaltavat osallistua, yrittää ja kysyä myös epäselviksi jääneitä asioita.

Avoimuus ja luottamus

- Ryhmä luo yhdessä pelisäännöt, jotka kuvaavat toivottua käytöstä, ja määrittelee yhteisen tavoitteen.
- Yhdessä laaditut säännöt ja tavoitteet lisäävät niihin sitoutumista.

Myönteinen ilmapiiri

- Tehdään toiminnallisia tutustumisharjoituksia, jotka herättävät iloa ja innostusta.
- Ohjaaja sekä ryhmäläiset antavat toisilleen myönteistä palautetta ja kannustavat toisiaan.
- Ryhmän jäsenet kohtelevat kaikkia tasa-arvoisesti kuunnellen toistensa tunteita ja tarpeita.

Lähteet: Kujala, K. 2019. Ohjaajana ryhmässä - Voimaa arkeen. [Voimaa arkeen Ohjaajana ryhmässä Kujala \(epsnp.fi\)](#)
Kuulun! Välineitä ryhmän toiminnan tukemiseen. 2012. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL. [Kuulun-Välineitä-ryhmän-toiminnan-tukemiseen.pdf \(mll.fi\)](#)

Vinkit opettajalle ryhmänohjaukseen

Opettaja voi vaikuttaa merkittävästi luokan yhteishenkeen näyttämällä esimerkkiä ja kannustamalla oppilaita myönteiseen vuorovaikutukseen, tunneilmaisuun, toisten huomioimiseen sekä arvostamiseen.

- Huolehdi jokaisella oppitunnilla selkeästä aloituksesta ja lopetuksesta.
- Pidä kiinni yhdessä sovituista asioista ja muistuta niistä oppilaita tarpeen mukaan.
- Luo kontakteja oppilaiden välille osana opiskelua, esim. muodostamalla parit ja pienryhmät satunnaisesti.
- Älä neuvo tai oletta, vaan esitä kysymyksiä ja anna ryhmäläisten ratkaista.
- Ole aito oma itsesi ja hyödynnä vahvuuksiasi.
- Pidä huolta omasta hyvinvoinnistasi ja jaksamisestasi.
- Tunne omat rajasi ja pidä kiinni niistä.
- Muista, että joku ryhmän jäsen saattaa testata sinua.
- Pyydä tarvittaessa apua tai ohjaa oppilaita tuen piiriin.

Lähteet: Kujala, K. 2019. Ohjaajana ryhmässä - Voimaa arkeen. [Voimaa arkeen Ohjaajana ryhmässä Kujala \(epshep.fi\)](#)
Kuulun! Välineitä ryhmän toiminnan tukemiseen. 2012. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL. [Kuulun-Välineitä-ryhmän-toiminnan-tukemiseen.pdf \(mll.fi\)](#)

Aineryhmäkohtaiset ryhmäyttämistehtävät

Seuraaviin dioihin on koottu ryhmäyttämistehtäviä eri oppiaineisiin. Tehtävien avulla voi helposti kokeilla ryhmäyttämistä. Tehtävät on suunnattu erityisesti ryhmän alkuvaiheeseen ja toisiin tutustumiseen.

- [Kielet](#)
- [Matemaattiset aineet](#)
- [Reaaliaineet](#)
- [Taito- ja taideaineet](#)

Harjoitukset on kerätty hanketyöntekijöiltä ja seuraavista lähteistä:

Jääskeläinen, L. 2022. Ryhmä toimivaksi: Helppoja harjoituksia ryhmäyttämiseen. PS-kustannus.

Marin, A. 2017. Kiitos kaveruudelle. Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen ohjaajan käsikirja. Kuopion kaupunki. [kiitos-kaveruudelle-kasikirja.pdf \(kuopio.fi\)](#)

Jana

Muodostetaan jana ja näytetään, missä sen ääripäät ovat. Toisessa ääripäässä on "samaa mieltä" ja toisessa "eri mieltä" kohdekielellä. Merkityksiä voi myös muokata vastaamaan väittämiin sopivia vaihtoehtoja. Opettaja lukee kohdekielellä väittämiä, joiden mukaan oppilaat asettuvat janalle. Osa väittämistä voi olla hieman hassujakin.

"Kuuntelen paljon musiikkia", "Puristan hammastahnatuubia keskeltä, en hännästä", "Mielestäni matematiikka on vaikeaa", "Haluaisin saada vielä lisää kavereita", "Mielestäni luokassamme on kiva ilmapiiri" jne.

Muistipeli

Jokaiselle oppilaalle jaetaan kuusi korttia tai lappua, joihin he kirjoittavat kuhunkin eri asioita itsestään: etunimi, sukunimi, horoskooppi, syntymäpäivä, lempieläin, harrastus, mieluisin kouluaine, lempielokuva, suosikkisarja tms. Sen jälkeen oppilaat muodostavat noin neljän hengen ryhmiä, joissa he pelaavat muistipeliä. Jokainen laittaa korttinsa pöydälle tekstipuoli alaspäin. Vuorossa oleva oppilas pyrkii nostamaan kaksi samalle henkilölle kuuluvaa korttia. Jos hän onnistuu, hän saa nostaa kortit itselleen ja jatkaa vuoroaan. Jos paria ei löydy, hän palauttaa kortit takaisin samalle paikalle ja vuoro siirtyy seuraavalle.

Ominaisuusbingo

Tehdään bingotaulukot, joissa on numeroiden sijaan kohdekielellä erilaisia ominaisuuksia (luonteenpiirteitä, tapoja, kiinnostuksen kohteita, harrastuksia tms.). Jokainen merkitsee valitsemallaan värillä omaan taulukkoonsa ne ominaisuudet, joiden kokee sopivan itseensä. Sen jälkeen liikutaan tilassa ja vertaillaan taulukoita 1-2 ihmisen kanssa kerrallaan. Kun löytyy joku, jolla on väritettynä jokin sama ominaisuus kuin itsellä, merkitään rasti. Kun rivi tulee täyteen vaaka-, pysty- tai vinosuunnassa, huudetaan "Bingo!".

Lumipallo

Jokaiselle oppilaalle jaetaan yksi paperilappu. Oppilaat kirjoittavat nimensä lapulle, joka rytistetään palloksi. Palloja heitellään tilassa kuin lumipalloja. Opettajan merkistä jokainen ottaa itselleen yhden paperipallon ja menee kysymään kohdekielellä paperin omistajalta opettajan antaman kysymyksen (mitä harrastat, mistä ruoasta pidät jne.). Kun kaikki ovat kysyneet ja vastanneet, paperit rytistetään uudelleen ja jatketaan heittelyä. Lopuksi voi keskustella siitä, miten leikki sujui.

Löytötori

Oppilaat liikkuvat tilassa vapaasti, ja ohjaaja antaa heille ohjeita parin tai pienryhmän etsimiseen. Oppilaiden tulee löytää esimerkiksi sellainen henkilö, joka on syntynyt samana kuukautena, jolla on sama harrastus, joka tykkää samasta ruoasta, jolla on sama lemmikki jne. Asioiden kannattaa olla sellaisia, jotka eivät näy päälle päin.

Viestin jäljennys eli viestijuoksu

Tarvikkeet: kyniä ja paperia, malli viestistä kohdekielellä kirjoitettuna. Valitse viestin pituus ja vaikeustaso ryhmän taitotason mukaan.

Ryhmä jaetaan n. 3-4 oppilaan viestijoukkueiksi. Oppilaat saavat yksi kerrallaan käydä katsomassa kauempana olevaa viestiä. Palattuaan takaisin oppilas jäljentää viestistä paperille niin paljon kuin muistaa. Sitten seuraava oppilas saa käydä katsomassa viestiä. Ryhmä voi myös korjata omaa viestiään, mikäli joku huomaa siellä olevan virheen.

Variaatio: Viestin jäljennys voidaan toteuttaa myös rikkiäisen puhelimen tavoin siten, että yksi henkilö näkee viestin ja kuiskaa siitä pätkän jonossa seuraavalle, joka kuiskaa sen jälleen eteenpäin. Kun viesti saavuttaa jonon viimeisen, hän kirjoittaa kuulemansa pätkän paperille. Kirjoittaja siirtyy jonon alkuun ja laittaa liikkeelle seuraavan pätkän viestistä. Henkilöiden välissä voi olla muutaman metrin välimatka, jolloin ihmisten on liikuttava viedessään viestiä seuraavalle.

Kohdekielinen rentoutusharjoitus

Etsi kohdekielellä rentoutusharjoituksia netistä tai käännä yksinkertainen harjoitus kohdekielelle. Harjoituksen sanastoa voi muuttaa oppilaiden kielitaidon mukaan.

‘Sulje silmäsi ja kuvittele, että olet telttaretkellä metsässä. Aurinko on juuri nousemassa, ilma lämpenee. Kuuntele ääniä ympärilläsi. (pitkä tauko). Mehiläinen surisee kukassa. Heinäsirkka sirittää ruohikossa. Myyrä vilisee marjapensaalla. Orava pureskelee käpyä. Käet kukkuvat latvoissa. Mitä muita ääniä kuulet? (pitkä tauko)’

Numerot 1-20

Leikissä istutaan piirissä silmät kiinni ja lasketaan kohdekielellä kahteenkymmeneen. Oppilaat sanovat vuorotellen numeroita ilman sovittua järjestystä. Jos useampi oppilas sanoo saman numeron, laskeminen aloitetaan alusta.

Sanojen keksiminen

Muodostetaan n. 4 oppilaan ryhmät. Jokaiselle ryhmälle arvotaan jokin aakkosten kirjain. Ryhmien pitää keksiä mahdollisimman monta sanaa annetuista kirjaimista. Leikistä voi tehdä kilpailun, jolloin voittajaryhmä on se, joka on keksinyt eniten sanoja sovitussa ajassa.

Tavun jatko

Tavun jatkossa keksitään aina uusi sana, joka alkaa edellisen sanan viimeisellä tavulla. Sanan ei kuitenkaan tarvitse kuulua mihinkään yläkäsitteeseen. Ensimmäinen sana voi olla esimerkiksi naulakko ja seuraava sana koti.

Olenko ainoa?

Oppilaat istuvat ringissä. Yksi oppilaista seisoo keskellä ilman tuolia. Hän kertoo jotakin itsestään kysyen muilta: ”Olenko ainoa, joka soittaa pianoa / joka pelaa koripalloa / jolla on reikä sukassa / jonka pyörä on rikki / jolla on kissa...?” Kaikki oppilaat, jotka ovat kyseisessä asiassa samanlaisia, nousevat ylös. Keskellä ollut oppilas pyrkii pääsemään istumaan ja muut vaihtavat paikkaa. Viereiselle tuolille ei saa mennä. Jos käy niin, että keskellä oleva osallistuja keksii itsestään asian, missä hän todella on ryhmän ainoa, kaikkien tulee vaihtaa paikkaa.

Lopuksi voitte keskustella yhdessä aiheesta: ”Yllätyittekö, kuinka samanlaisia me lopulta olemme?” Ainutlaatuisuutta kannattaa myös korostaa – se tekee meistä yksilöitä.

Tähti, joka loistaa

Jokainen oppilas saa paperin, johon piirretään kuusisakarainen tähti. Oppilas kirjoittaa tähden sakaroihin asioita, joista hän pitää itsessään tai joissa hän on hyvä. Jokainen voi lopuksi kertoa itsestään yhden hyvän asian muille. (Oppilaat, joilla on samoja hyviä asioita voivat mahdollisesti muodostaa myös ryhmät).

Yhteinen tekijä

Ohjaaja jakaa 3-5 osallistujan pienryhmät. Pienryhmien tehtävänä on miettiä ja kirjoittaa kohdekielellä mahdollisimman monta asiaa, jotka yhdistävät juuri heitä (asuinpaikka, perheenjäsenet, kiinnostuksen kohteet jne.). Kun ryhmä on valmis, he valitsevat 2-3 erikoisinta yhdistävää asiaa ja miettivät, kuinka he esittävät ne muille ilman ääntä.

Osallistujat tekevät katsomo-lava-muodostelman. Vuorotellen jokainen pienryhmä käy esittämässä heidän 2-3 yhdistävää tekijää pantomiimina. Katsojat yrittävät arvata kohdekielellä, mistä on kysymys.

Numerot

Kuvien ja symbolien kautta ihminen voi kuvata omaa oloaan tai ajatuksiaan jostakin asiasta. Kuvan tai symbolin käyttö ulkoistaa ja etäännyttää, ja niiden kautta voi olla helpompaa ilmaista omia ajatuksia ja tunteita. Yksi numeroita hyödyntävä leikki on numerotarina: Kukin valitsee kolme numeroa, joihin liittyy jokin tarina omasta elämästä. Tarina kerrotaan kohdekielellä. 3 = ”Minulla on kolme siskoa.” 15 = ”Pelasin lapsena jalkapalloa ja numero 15 oli mun numero.”

Lappujako (ryhmiinjako)

Oppilaille jaetaan laput, joissa on jokin tunnin aiheeseen liittyvä sana/lause/fraasi kohdekielellä tai suomeksi vaikeustason mukaan. Kaikki, joilla on sama sana, muodostavat ryhmän tai parin.

Jono (ryhmiinjako)

A. Keskustellen ja kysymällä: Opettaja antaa aiheen (etunimen ensimmäiset kirjaimet, syntymäkuukaudet tms.), ja oppilaiden tulee asettua jonoon oikeassa järjestyksessä.

B. Ilman ääntä: Sama leikki ilman puhetta. Miten oppilaat voivat ilmaista itseään ilman ääntä?

Muodostakaa sen jälkeen ryhmät ottamalla jako kolmeen, neljään, viiteen jne. Parit voi muodostaa vierekkäisistä oppilaista.

Lasketaan yhdessä

Oppilaat istuvat piirissä silmät suljettuina. Tarkoituksena on yhdessä laskea numeroita ykkösestä (1) ylöspäin. Seuraavan numeron saa sanoa kuka tahansa piirissä. Jos saman numeron sanoo yhtä aikaa kaksi tai useampi, laskeminen on aloitettava alusta. Kuinka pitkälle oppilaat pääsevät? Sopii rauhoittavaksi leikiksi.

Laskun jäljennys ja ratkaisu

Tarvikkeet: kyniä ja paperia, malli laskusta kirjoitettuna. Valitse laskun/laskukaavan vaikeustaso ryhmän taitotason mukaan.

Ryhmä jaetaan n. 3-4 oppilaan viestijoukkueiksi. Oppilaat saavat yksi kerrallaan käydä katsomassa kauempana olevaa laskua. Palattuaan takaisin oppilas jäljentää laskusta paperille niin paljon kuin muistaa. Sitten seuraava oppilas saa käydä katsomassa laskua. Ryhmä voi myös korjata omaa laskuaan, mikäli joku huomaa siellä olevan virheen.

Variaatio: Laskun jäljennys voidaan toteuttaa myös rikkinäisen puhelimen tavoin siten, että yksi oppilas näkee laskun ja kuiskaa siitä pätkän jonossa seuraavalle, joka kuiskaa sen jälleen eteenpäin. Kun lasku tavoittaa jonon viimeisenä olevan oppilaan, hän kirjoittaa kuulemansa pätkän paperille. Kirjoittaja siirtyy jonon alkuun ja laittaa liikkeelle seuraavan pätkän viestistä. Henkilöiden välissä voi olla muutaman metrin välimatka, jolloin oppilaiden on liikuttava viedessään viestiä seuraavalle.

Pakuhuone

[pakuhuonepeligradu.vikman\(helsinki.fi\)](http://pakuhuonepeligradu.vikman(helsinki.fi)). Pakuhuoneen voi suunnitella myös oppilaiden kanssa.

Kuuma peruna

Oppilaat istuvat piirissä, jossa kiertää kuuma peruna eli pallo tai hernepusi. Yksi oppilaista on piirin ulkopuolella. Kun hän huutaa “kuuma peruna”, pallo tai hernepusi pysähtyy. Oppilas, jolla on hernepusi, siirtyy myös piirin ulkopuolelle. Piirin ulkopuolella olevat pelaajat laskevat hiljaa sopimaansa numeroon asti ja huutavat tämän jälkeen uudelleen “kuuma peruna”. Näin peliä jatketaan kunnes kaikki oppilaat ovat tippuneet pois pelistä.

Köysikuviot

Ryhmä asettuu köyden varteen tasaisin välimatkoin ja muodostavat köydestä ohjaajan luettelemia geometrisia kuvioita ilman sanoja. Köysi ei saa osua maahan.

Yhteistoiminnallinen läksyntarkistus

Sopii esimerkiksi matematiikan läksyjen läpikäymiseen. Ensimmäisillä kerroilla kannattaa varata kunnolla aikaa, kun vasta totutellaan uuteen toimintatapaan. Tässä esimerkissä matematiikan tehtäviä on neljä.

Ensin ryhmä jaetaan 8 pienryhmään (A, B, C, D, E, F, G, H). Kaksi pienryhmää keskittyy samaan tehtävään. Jokainen ryhmä suunnittelee omaan tehtäväänsä malliratkaisun.

Tehtävä 1 ryhmät A ja B, tehtävä 2 ryhmät C ja D, tehtävä 3 ryhmät E ja F, tehtävä 4 ryhmät G ja H.

Tämän jälkeen ryhmät A, C, E ja G (ensimmäiset ryhmät) käyvät tekemässä oman ratkaisunsa taululle.

Sitten ryhmät B, D, F ja H (jälkimmäiset ryhmät) korjaavat mahdolliset virheet tai puutteet. Näiden ryhmien vastuulla on myös vastata opettajan kysymyksiin tehtävästä.

Piip

Pelaajat menevät istumaan piiriin ja luettelevat vuorotellen numeroita. Kolmosella jaollisen luvun (esimerkiksi 3,6,9) kohdalla pelaajan pitää numeron sijaan sanoa ”piip”. Lukua voi vaihtaa neljällä jaolliseen, viidellä jaolliseen jne.

Piiri

Tehdään piiri. Piirissä sanotaan vuorotellen numeroita 1, 2, 3, 4, 5, 6 ja 7. Numeroiden 1, 4 ja 7 kohdalla mennään kyykkyyn eikä sanota mitään. Tätä tehdään muutama kierros. Jatkossa haastavuutta voi tuoda mukaan mm. niin, että numero 1 kohdalla mennään kyykkyyn, 4 kohdalla taputetaan ja seiskan kohdalla pyörähdetään ympäri.

Jono (ryhmiinjako)

A. Keskustellen ja kysymällä: Opettaja antaa aiheen (etunimen ensimmäiset kirjaimet, syntymäkuukaudet tms.), ja oppilaiden tulee asettua jonoon oikeassa järjestyksessä.

B. Ilman ääntä: Sama leikki ilman puhetta. Miten oppilaat voivat ilmaista itseään ilman ääntä?

Muodostakaa sen jälkeen ryhmät ottamalla jako kolmeen, neljään, viiteen jne. Parit voi muodostaa vierekkäisistä oppilaista.

Lappujako (ryhmiinjako)

Oppilaille jaetaan laput, joissa on jokin tunnin aiheeseen liittyvä sana/laskukaava/lasku vaikeustason mukaan. Kaikki, joilla on samat laput, muodostavat ryhmän tai parin.

Lautapeli

Opiskeltavaan aiheeseen liittyvän lautapelin tekeminen pienryhmässä. Pienryhmät voivat lopuksi pelata toistensa pelejä.

Kartta

Välineet: maalarinteippiä, köyttä (ei pakollinen)

Lattialle tai maahan hahmotellaan Suomen, jonkun kaupungin tai kaupunginosan kartta. Opettaja näyttää, missä kartan keskeiset paikat ovat ja kertoo esimerkiksi: ”Tässä päässä on Helsinki, täällä Pori, keskellä Jyväskylä, idässä Joensuu ja pohjoisessa Inari.” Opettaja pyytää jokaista menemään omalle syntymäpaikkakunnalleen. Kun kaikki ovat löytäneet paikan kartalta, käydään esittelykierros, jossa jokainen kertoo esim. nimen, syntymäpaikan ja milloin on muuttanut.

Erilaisia karttoja voi käyttää myös niin, että oppilaat saavat kertoa, mihin he haluaisivat matkustaa, missä heidän mummolansa on tai missä heidän lempipaikkansa on. Missä he kävivät lomalla? Missä he ovat viettäneet parhaan lomansa? Mikä on heidän suosikkikaupunkinsa Suomessa? Missä kaupungissa he aikovat käydä seuraavaksi?

Autiolle saarelle

- 1) Jokainen mieltii ja listaa 20 asiaa, jotka haluaisi ottaa mukaan autiolle saarelle.
- 2) Muodostetaan neljän hengen ryhmät.
- 3) Oppilaat tekevät yhteisen listan mukaan otettavista tavaroista. Vene, jolla autiolle saarelle mennään, on pieni, joten mukaan voidaan ottaa yhteensä vain 10 tavaraa.
- 4) Oppilaista muodostetaan kaksi isoa ryhmää. Vene haaksirikkoutuu, joten on heitettävä tavaroita yli laidan mereen. Mitkä viisi tavaraa otetaan lopulta mukaan autiolle saarelle?
- 5) Ryhmät esittelevät listansa toisilleen.

Alfa ja Omega

Alfassa ja Omegassa keksitään uusia sanoja, jotka liittyvät aina tiettyyn yläkäsitteeseen. Yläkäsite voi olla esimerkiksi eläimet, kulkuvälineet tai kaupungit. Yksi oppilaista sanoo jonkun sanan. Seuraava sanoo samaan yläkäsitteeseen kuuluvan sanan, mutta sanan pitää alkaa edellisen sanoman sanan viimeisellä kirjaimella. Jos ensimmäinen leikkijä on sanonut eläimiin kuuluvan sanan "kissa", on seuraavan oppilaan sanottava A-kirjaimella alkava eläin, kuten "apina". Peli jatkuu, kunnes oppilaat eivät enää keksi uusia sanoja. Tämän jälkeen vaihdetaan yläkäsitettä, esim. maailmankaupungit.

Helppoja lyhyitä keskustelutehtäviä

Tämä tehtävä virittelee tunnin aiheeseen, ja se tehdään parin tai pienryhmän kanssa. Aluksi otetaan arkisia kysymyksiä, sitten siirrytään opetuksellisiin kysymyksiin. Osallistujat jaetaan satunnaisesti pareiksi ja pareja pyydetään kertomaan toisilleen lyhyesti esimerkiksi seuraavat asiat (HUOM! Kerro etukäteen oppitunnin aihe):

Mitä söit tänään aamupalaksi? Mikä on parasta tässä päivässä? Mitä muistat viime oppitunnista? Miten läksyjen teko meni?

Mitä tiedät tämän tunnin aiheesta ennestään? Mitä odotuksia sinulla on tälle tunnille?

Porinaryhmät

Lyhyen keskustelutuokion avulla voidaan virittää ja motivoida ryhmää tulevaan aiheeseen. Osallistujat jaetaan satunnaisesti 3-4 hengen ryhmiin, ja opettaja antaa heille opiskeltavaan aiheeseen liittyvän kysymyksen, josta he keskustelevat. Aiheen tulisi olla mahdollisimman monia kiinnostava. Se voi olla mielipidekysymys, suppean aihealueen kertaaminen tai muu lyhyt keskustelutehtävä. Lopuksi voidaan koota ajatukset paperille tai taululle. Harjoitus toimii parhaiten jo hyvin ryhmäytyneen ryhmän kanssa.

Lappujako (ryhmiinjako)

Oppilaille jaetaan laput, joissa on historian henkilö/vihje henkilöstä. Kaikki, kellä on sama henkilö, menevät samaan ryhmään.

Ongelmanratkaisu (ryhmiinjako)

Aiheeksi käy mikä tahansa, kuten valtiot, automerkit, hedelmäkori, eläintarha jne. Jos ryhmässä on esimerkiksi 23 oppilasta ja heistä halutaan noin neljän oppilaan ryhmiä, ryhmiä tulee kuusi.

1. Otetaan ensin taululle otsikkosana, esim. Tanska.
2. Oppilaat antavat sitten kuusi sanaa, jotka kuvastavat Tanskaa.
3. Opettaja kulkee ja sanoo vuorollaan neljälle oppilaalle saman sanan taululle kirjoitetuista sanoista, esim: neljä ensimmäistä 'kuningaskunta', neljä seuraavaa 'Kööpenhamina', neljä seuraavaa 'jalkapallo', neljä seuraavaa 'puna-valkoinen lippu' jne.
4. Oppilaiden tehtävänä on nyt muodostaa "Tanskat", joissa on jokaisessa yksi kuningaskunta, yksi Kööpenhamina, yksi jalkapallo, yksi puna-valkoinen lippu jne.

Huom! Tämä ryhmien muodostus vaatii jo hiukan taitoa neuvotella ja tehdä kompromisseja, eikä sovi kovin ristiriitaisille ryhmille.

Reaaliaineet

Aiheen kertaus

Alias-kertaus

Tarvikkeet: jokaiselle 4 paperilappua ja kynä, 4-5 osallistujaa per ryhmä

Opettaja jakaa neljä lappua per osallistuja. Jokainen kirjoittaa kullekin lapulle yhden asian, joka on jäänyt mieleen jakson/oppitunnin aikana. Sovittaessa sanoja saa etsiä myös oppikirjasta. Sanojen avulla pelataan Alias-peliä oman pienryhmän kanssa. Jokainen nostaa vuorollaan pinosta yhden lapun ja selittää parhaansa mukaan lapussa lukevan sanan, sanomatta kyseessä olevaa sanaa.

Hedelmäsalaattikertaus

Istutaan piirissä, jossa tuoleja on yksi vähemmän kuin osallistujia. Yksi vapaaehtoinen menee ensimmäisenä piirin keskelle ja kertoo jonkin jaksossa/tunnilla oppimansa asian. Saman asian oppineet vaihtavat paikkaa keskenään. Keskellä olija yrittää ehtiä istumaan jollekin paikalle. Se, joka jää ilman paikkaa, menee keskelle ja kertoo asian, jonka hän on oppinut. Jos keskellä olija huutaa "Oppikirja!", kaikki vaihtavat paikkaa. Tämä toimii myös pelastuksena, jos ei keksi, mitä uutta on oppinut.

Paperikierros ryhmissä

Tämä harjoitus sopii aiheisiin, joista osallistujat tietävät jo valmiiksi jotakin tai aiheen kertaukseen. Ryhmä jaetaan 3-4 hengen pienryhmiin. Jokaisella ryhmällä on edessään numeroitu paperi, jossa on jokin aiheeseen liittyvä otsikko tai kysymys. Ryhmät kirjoittavat muutaman minuutin aikana vähintään kaksi ajatusta annetusta aiheesta esim. miellekarttana tai ranskalaisin viivoin.

Tämän jälkeen jokainen ryhmä vaihtaa paikkaa numerojärjestyksessä seuraavan paperin luo ja kirjoittaa siihen uusia ajatuksia. Tätä jatketaan, kunnes ryhmät ovat käyneet kaikilla pisteillä. Lopuksi käsitellään papereihin kirjoitettuja asioita yhdessä.

Reaaliaineet

Aiheen kertaus

Osallistava kertaus

Tarvikkeet: kartonkia ja aiheeseen liittyvät sanat/nuolet paperilapuilla

Kerrataan opittua koko ryhmän kanssa piirissä istuen. Keskellä on jokin opiskeltuun aiheeseen liittyvä kartongille piirretty kuva (esimerkiksi maantiedossa kartta, johon lisätään valtioita tai historiassa aikajana, jolle lisätään tapahtumia). Jokaisen tehtävä on osallistua kuvan täydentämiseen. Tehtävän tulee olla riittävän helppo, eikä kenenkään tarvitse ottaa puheenvuoroa, jos ei halua. Kaikki saavat auttaa toisiaan, myös opettaja auttaa, mutta ensin annetaan jokaiselle mahdollisuus osoittaa osaamisensa.

Kaikille ryhmän jäsenille jaetaan paperilla jokin sana, jolle tulee löytää oikea paikka kuvasta. Jaettu paperi voi olla myös pelkkä nuoli, jolla osoitetaan tietty kohta kuvasta ja kerrotaan siitä. Jokainen vie vuorollaan jaetun sanan tai nuolen siihen kohtaan, jonka arvelee olevan oikea. Tämä on vähintään, mitä oppijan tulee tehdä, mutta halutessaan saa esitellä tietämystään tarkemmin. Opettaja kiittää ja tarvittaessa täydentää. Opettaja voi esittää myös lisäkysymyksiä, joihin halukkaat vastaavat. Henkilöllä, joka toi kysymykseen liittyvän nuolen, on oikeus vastata ensimmäisenä.

Top 10 –kertaus

Tarvikkeet: jokaiselle paperi ja kynä

Ryhmä jaetaan pienryhmiin. Pienryhmien tehtävänä on luoda TOP 10 –lista asioista, joita he ovat oppineet tietyn aiheen opiskelun aikana. Voit ohjeistaa, että asiat voivat liittyä opiskelun kohteena olevan aiheen lisäksi myös muihin jakson aikana opittuihin asioihin (esimerkiksi mitä oppilas on oppinut itsestään tai esimerkiksi opiskelutavoista).

Jokainen saa ensin 5 minuuttia aikaa listata kaikki mieleen juolahtavat ajatukset. Niistä koostetaan oman pienryhmän kanssa 10 olennaisinta niin, että listassa on mukana vähintään kaksi jokaisen ajatusta. Lopuksi TOP 10 –listat voidaan esitellä muille pienryhmille, mikäli näin on etukäteen sovittu.

Tutustu minuun

Oppilaat menevät istumaan tai seisomaan piiriin. Opettaja laittaa musiikkia soimaan taustalle ja musiikin soidessa jokin esine kiertää piirissä. Musiikin lakatessa oppilas, jonka kädessä esine on, kertoo oman nimensä ja jonkin muun tiedon itsestään. Oppilaille voi antaa teemoja, joiden mukaan he kertovat itsestään, kuten harrastus tai lempimusiikki.

Jutturyhmät

Laita valitsemaasi musiikkia soimaan taustalle. Pyydä oppilaita kävelemään sokin sokin ympäri luokkaa. Kun musiikki lakkaa soimasta, oppilaat muodostavat mahdollisimman nopeasti lähellä olevien kanssa 4-5 hengen ryhmiä. Ryhmässä käydään nopea tutustumiskierros, jossa jokainen vastaa lyhyesti muutamalla sanalla opettajan antamaan kysymykseen.

Esimerkkikysymyksiä: *Mikä on mieluisin paikkasi? Mitä teet mielelläsi lauantai-iltaisina? Millä tulet kouluun? Mitä teet yleensä koulun jälkeen? Kerro kolme asiaa itsestäsi.*

Keskustelun aloittaja määräytyy myös opettajan antaman vihjeen mukaan.

Keskustelun aloittaa...: *se, jolla on värikkäin paita / se, jonka syntymäpäivä on seuraavaksi / se, joka asuu kauimpana koulusta / se, jolla on pisimmät hiukset / se, joka juo aamulla kahvia jne.*

Nimien oppimispeli

Oppilaat jaetaan kahteen ryhmään. Molemmat ryhmät menevät istumaan ylhäällä pidettävän huovan/peiton/lakanan eri puolille. Ryhmät valitsevat kerrallaan yhden edustajan, joka menee ryhmänsä eteen huovan läheisyyteen. Huopa tiputetaan lattialle, ja kummankin ryhmän edustaja yrittää muistaa vastapuolen oppilaan nimen mahdollisimman nopeasti. Se, joka sanoo toisen oppilaan nimen ensin, voittaa kyseisen henkilön omalle puolelleen. Peli jatkuu, kunnes toisella puolella ei ole enää ketään tai kunnes opettaja lopettaa pelin. Koska kahden ihmisen on pidettävä huopaa ylhäällä ja tiputettava se, opettaja voi pyytää osallistuvasta porukasta yhden ihmisen vuorollaan avuksi.

Potretit

Tässä tehtävässä jokainen piirtää itsestään omakuvan. Ennen aloittamista määritetään aika, kuinka kauan kuvaa saa piirtää. Piirtämisen jälkeen arvuutellaan, kuka oppilas on kussakin kuvassa.

Yhteisöllinen piirtäminen

Jaetaan ryhmä puoliksi. Oppilaat istuvat kahdessa sisäkkäisessä piirissä. Ulkokehällä istuvat ottavat paperin ja kynän ja alkavat piirtää vastapäätä istuvasta oppilaasta muotokuvaa. Opettaja keskeyttää toiminnan n. puolen minuutin päästä, jolloin jokainen piirtäjä siirtyy seuraavan piirrettävän kohdalle jatkaen edellisen piirtäjän aloittamaa muotokuvaa. Sama toistuu, kunnes kierros on menty läpi. Tämän jälkeen osat vaihtuvat, ja lopuksi käydään kaikkien kuvat läpi.

Ketkä kaikki...

Kysytään kysymyksiä esim. lempiväreistä, -musiikista tai -ruoista, suosikkilajeista, -tekniikoista ja -materiaaleista, helpoista ja vaikeista tekniikoista, tavoista jne. Kaikki, jotka ovat samaa mieltä, viittaavat tai nousevat ylös.

Esimerkkikysymyksiä: *Ketkä kaikki tykkäävät..? Ketkä kaikki osaavat..? Ketkä kaikki piirtävät mielellään..? Ketkä kaikki soittavat/laulavat..? Ketkä kaikki harrastavat..? Ketkä kaikki haluaisivat työskennellä useammin pienissä ryhmissä? jne.*

Leikkelykilpa

Oppilaat jaetaan samansuuruisiin 4-6 hengen joukkueisiin. Jokainen joukkue saa sakset ja sanomalehtiä. Opettajan annettua merkin joukkueet alkavat leikellä lehdistä kirjaimia, joista kootaan jokaisen joukkueen jäsenen etunimi. Se joukkue, jonka nimet ovat ensimmäisenä koossa, voittaa.

Ihmispatsaat

Otetaan aiheiksi esimerkiksi erilaisia tunteita ja suunnitellaan pienissä ryhmissä niitä kuvaavia patsaita.

Ihmissolmu

Yksi tai kaksi oppilasta valitaan solmun selvittäjäksi. He menevät toiseen tilaan ja sillä aikaa muu ryhmä tekee solmun, jonka selvittäjiksi valitut oppilaat ratkaisevat.

Peili

Oppilaat jaetaan pareiksi, jotka seisovat vastakkain. Toinen tekee hitaasti liikkeitä ja toinen tekee liikkeitä peilikuvana. Pienissä ryhmissä voidaan tehdä peiliksi valitun mallin mukaan esim. erilaisia venytysliikkeitä.

Kassin tyhjennys

Opettaja on laittanut jokaista joukkuetta varten pieneen kassiin samat esineet, esim. käsityö-, kuvataide- tai keittiövälineitä. Opettaja sanoo jonkin esineen, jolloin joukkueiden ensimmäiset kaivavat kassista tunnustelemalla kyseisen esineen. Joukkue, joka löytää oikean esineen ensimmäisenä, saa pisteen.

Mitä reppusi kertoo sinusta? / Mitä avaimesi kertovat sinusta?

Aseta tuolit rinkiin tai pyydä oppilaita istumaan luokan lattialle rinki muodostelmaan. Pyydä oppilaita pohtimaan hetki itsekseen, mitä oma reppu tai avaimet kertovat itsestä. Kertovatko ne esim. jotain luonteenpiirteistä? Keneltä reppu on saatu? Mitä sen sisällä on? Onko siinä esim. heijastimia, pinssejä tai muita koriste-esineitä?

Mitä ovia avaimilla avautuu? Minkälainen avaimenperä niissä on? Keneltä se on saatu? Ovatko avaimet yleensä hyvässä tallessa vai usein hukassa? Pyydä tämän jälkeen kaikkia oppilaita vuorollaan esittäytymään ja kertomaan oman repun tai avainten tarina. Huom! Kerro myös omasta repustasi tai avaimistasi.

Jokainen
koulupäivä
#on
tärkeä

Kirsi Haakana, Tomi Huuskonen, Terhi
Hämäläinen, Mira Ojalehto & Tiia Thil

05/2023